

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ กลไกสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของผู้เรียน

ในศตวรรษที่ 21 ถือเป็นช่วงเวลาที่ทำลายความสามารถของมนุษย์ เพราะเป็นยุคที่โลกต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ประกอบกับข้อมูลข่าวสารทุกอย่างก็ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงเฉพาะรอบตัวเราอีกต่อไป แค่เพียงคลิกที่ปลายนิ้ว เราก็สามารถก้าวข้ามพรมแดนไปได้ทุกซอกทุกมุมของโลก ซึ่งแฉวงทางการศึกษาทั่วโลกต่างก้าวพ้นรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้ครูเป็นศูนย์กลาง มาเป็นการเรียนรู้ในแบบกระบวนทัศน์ใหม่ เรียกได้ว่าเป็นการจัดการศึกษายุคฐานแห่งเทคโนโลยี หรือ Technology Based Paradigm ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าในยุคศตวรรษที่ 21 จะเห็นการเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งส่งผลกระทบต่อที่สำคัญภายในและภายนอกประเทศในด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีวิตของคนในชาติที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การปรับเปลี่ยนที่รวดเร็วและความซับซ้อนจำเป็นต้องสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อเตรียมความพร้อมของคน สังคม และระบบเศรษฐกิจ ให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสม กล่าวคือ ต้องพัฒนาคนไทยให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและต่อเนื่องในเรื่องการศึกษา ทักษะการทำงาน และการดำเนินชีวิต

คุณภาพของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มิได้วัดกันที่ความรู้แต่วัดกันที่ทักษะการเรียนรู้ คือ 3R×8C กล่าวคือ 3R ได้แก่ 1. Reading (อ่านออก) 2. (W) Riting (เขียนได้) 3. (A) Rithmetics (คิดเลขเป็น) และ 8C ซึ่งหนึ่งใน 8C ที่สำคัญ ได้แก่ Critical thinking & problem solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา) ซึ่งในประเทศไทยจะเน้นการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนมากที่สุด เมื่อเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนเปลี่ยนไป ภารกิจสำคัญจึงตกอยู่ที่ครูผู้สอนที่จะต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการจัดการเรียนรู้ใหม่ซึ่งจะเน้นในลักษณะของการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning) คือการยกเอาปัญหาหรือสถานการณ์ในชีวิตจริงมาเป็นบทเรียนในห้องเรียน ซึ่งนายแพทย์ วิจารณ์ พานิช เรียกว่า “ห้องเรียนกลับด้าน” เดิมผู้เรียน เรียนบทเรียนจากห้องเรียน แล้วนำการบ้านไปทำที่บ้าน แต่ในยุคศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนเอาบทเรียนจากบ้านมาทำกิจกรรมการเรียนรู้ (การบ้าน) ที่ห้องเรียน รูปแบบการจัดการเรียนรู้จึงเปลี่ยนไปจากเดิมโดยสิ้นเชิง ศตวรรษที่ 21 จะเน้น การจัดการเรียนรู้หลัก 3 รูปแบบคือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project Based Learning) และการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบสวนสอบสวนเป็นฐาน (Inquiry Based Learning) โดยใช้เทคนิคการตั้งคำถามเป็นตัวขับเคลื่อนการเรียนรู้ตามรูปแบบทั้ง 3 รูปแบบ ส่วนการวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ก็มี

การเปลี่ยนแปลงไปเช่นเดียวกัน จะเน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) โดยใช้แฟ้มผลงาน (Portfolio)

มีหลักการแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการจัดการศึกษาหลากหลายที่ประสบความสำเร็จในต่างประเทศ แต่ไม่ประสบความสำเร็จเมื่อนำมาใช้ในประเทศไทย เช่น Project Work, Quality Control, Portfolio, Backward Design และที่กำลังนำมาใช้ในปัจจุบัน คือ STEM Education กรณีดังกล่าวมีนักการศึกษาของไทยได้วิเคราะห์ว่า สาเหตุมาจากการวางระบบหรือกลไกการบริหาร ไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ครูผู้สอนไม่ได้ดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนก็เช่นเดียวกัน เป็นที่หวาดวิตกว่าถ้าผู้บริหารการศึกษา วางระบบการบริหารไม่มีประสิทธิภาพการพัฒนาก็จะล้มเหลวเช่นเดียวกับเรื่องอื่น ๆ อีก คำถามที่ต้องหาคำตอบเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน ก็คือผู้บริหารสถานศึกษาจะวางรูปแบบการบริหารอย่างไรจึงจะประสบความสำเร็จทั้งการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู และคุณภาพของผู้เรียนด้านทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์

นางดวงกมล มากชูทรัพย์ ผู้อำนวยการสถานศึกษาชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านนาแค ได้พัฒนารูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน มีชื่อว่า ไอพีดีโออาร์ (IPDOR Model) โดยมีหลักการ คือ การบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นการสร้างเจตคติ การสร้างครูแกนนำและการสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน ย่อมทำให้ครูมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานและปฏิบัติงานวิชาการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูและยกระดับทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของผู้เรียน และกระบวนการบริหาร 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 Intention to Act: I เสริมสร้างความตั้งใจในการปฏิบัติงาน ดำเนินการในการสร้างความตั้งใจในการปฏิบัติงานการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของผู้เรียน โดยการสร้างเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของผู้เรียน (Attitude toward the Behavior) สร้างครูกลุ่มอ้างอิง (Reference Group) ในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของผู้เรียน เพื่อเป็นพี่เลี้ยงให้กับครู และดำเนินการสร้างการรับรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของผู้เรียน (Perceived Behavior Control) เพื่อให้ครูเกิดความตั้งใจที่จะดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของผู้เรียน ขั้นตอนที่ 2 Planning : P การวางแผนการดำเนินการพัฒนา เป็นการวางแผนการดำเนินงานในการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน โดยมีการวางแผนในการสร้างความตั้งใจในการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนและ

ดำเนินการวางแผนในการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน ขั้นตอนที่ 3 Doing : D การปฏิบัติการพัฒนา ดำเนินการพัฒนาให้ครูจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน โดยส่งเสริมและกำกับติดตามให้ครูปฏิบัติ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 Doing for Design ดำเนินการให้ครูออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน ขั้นตอนที่ 2 Doing for Development ดำเนินการให้ครูปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน ขั้นตอนที่ 3 Doing for Implementation ดำเนินการให้ครูนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน ขั้นตอนที่ 4 Doing for Evaluation ดำเนินการให้ครูประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน ขั้นตอนที่ 4 Observation and Evaluating : O การสังเกตและประเมินผล ดำเนินการให้ครูกลุ่มอ้างอิง และครูผู้สอนร่วมกันสังเกตและประเมินผลในการดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน โดยดำเนินการสังเกตและประเมินผลทั้ง 4 ขั้นตอน ของการดำเนินการพัฒนา ขั้นตอนที่ 5 Reflection and Development : R การสะท้อนผลและการปรับปรุงพัฒนา ดำเนินการให้ครูกลุ่มอ้างอิง ครูผู้สอน และผู้วิจัย ได้นำเสนอผลการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนทั้งด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้และผลลัพธ์ที่ได้และให้มีการวิเคราะห์วิจารณ์ เสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน และได้กำหนดเงื่อนไขการนำรูปแบบ ไปใช้ ดังนี้ 1) ครูมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน 2)ครูแกนนำเป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนและเป็นบุคคลที่ครูมีความเชื่อมั่น ศรัทธา ในการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตน3) ครูมีความเชื่อว่าตนมีความรู้และความสามารถที่จะจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนได้ 4) ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจ และมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน 5) ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการสนับสนุนส่งเสริมและกำกับติดตามการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน

จากการนำรูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน (IPDOR Model) ไปทดลองใช้กับครูและนักเรียนโรงเรียนบ้านนาแค ในปีการศึกษา 2564 ได้ผลเป็นที่น่าพอใจมาก ทั้งผลโดยตรงต่อครูผู้สอน

และผลต่อคุณภาพผู้เรียน โดยจากการทดลองใช้รูปแบบการบริหารดังกล่าว พบว่า ครูมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนหลังการดำเนินการตามรูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนสูงชันมาก และครูมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารในระดับมากที่สุด ส่วนผู้เรียนมีทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์พัฒนาขึ้นทุกระดับชั้น

การค้นพบรูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน (IPDOR Model) นับเป็นการค้นพบรูปแบบการบริหารที่มีคุณภาพต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาของผู้บริหาร ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการบริหารงานวิชาการด้านต่าง ๆ ที่ต้องการให้เกิดผลโดยตรงต่อครูผู้สอน และคุณภาพผู้เรียน และหากผู้บริหารสถานศึกษาต้องการนำรูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน (IPDOR Model) ไปใช้ในการบริหารจะต้องให้ความสำคัญกับเงื่อนไขการนำรูปแบบการบริหารไปใช้ โดยเฉพาะเงื่อนไขเกี่ยวกับครู ข้อ 1 ครูมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน เพราะเมื่อครูมีเจตคติที่ดี แรงจูงใจ (Motivation) ความตั้งใจที่จะปฏิบัติ (Intention to Act) ก็จะตามมา และนำไปสู่การปฏิบัติจริง (Act) ที่ยั่งยืนต่อไป และเงื่อนไขข้อ 2 ครูแกนนำเป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนและเป็นบุคคลที่ครูมีความเชื่อมั่น ศรัทธาในการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตนซึ่งครูแกนนำจะเป็นเสมือนพี่เลี้ยง โค้ช หรือเพื่อนที่แสนดีของครู ที่จะทำให้ครูคล้อยตามในการปฏิบัติงานที่จะทำให้การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

นางดวงกมล มากชูทรัพย์

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา

วิทยฐานะ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านนาแค

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2